

KÖSZÖNTŐ

A Magyar Tudományos Akadémiát a tudományok magyar nyelvű művelése céljából hozták létre a 19. század első felében. Az alapítás 200. évfordulójához közeledve is úgy gondolom, hogy a 21. században sem hagyhatjuk figyelmen kívül alapító elődeink célját: fenn kell tartanunk, tovább kell fejlesztenünk anyanyelvünknek azt a képességét, amely biztosítja, hogy általa a szellemi élet tudományos eredményei a legmagasabb színvonalon legyenek kifejezhetőek. A mindinkább nemzetközivé váló, nagymértékben felgyorsult tudományos kutatások és fejlesztések világában ez egyre nehezebb feladat. A publikációknak el kell jutniuk a nemzetközi tudományos közönséghez, és ma már az sem szokatlan, ha a magyar eredményekről is idegen nyelven, leginkább angolul írunk, szólunk. Ugyanakkor azonban meg kell őrizni és folyamatosan bővíteni kell a magyar szakszókincset is, hiszen enélkül előbb elhomályosul, majd lassan kihal az anyanyelvi tudományos kifejezőképesség. A Magyar Nyelvstratégiai Intézet célkitűzései között kiemelt helyet foglal el az, hogy a hazai környezetben a magyar nyelvű tudományos publikáció egyenértékű legyen az idegen nyelvűvel. Ha ez nem valósul meg, a tudomány elveszíti a kapcsolatát a magyar nyelvű közönséggel.

A Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesületével, valamint az MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottságával együtt megrendezett *Magyar szaknyelvek a Kárpát-medencében* című szaknyelvi konferencia megvalósulása és szakmai tartalma is bizonyítja, hogy a magyar szaknyelvek ügye nem csak intézetünknek fontos. Az ilyen és az ehhez hasonló kezdeményezéseknek köszönhetően tudjuk elérni közös célunkat: a szaknyelvi közlemények olvashatók legyenek magyar nyelven is, a szakmai előadások, beszámolók hallgathatók legyenek anyanyelvünkön is.

A szaknyelvi konferencia igyekezett áttekinteni néhány, a magyar nyelvstratégia szempontjából is lényeges területet. A jog, az orvostudomány, az informatika, az oktatás és a terminológia általános alapismeretei igen fontosak a köznyelvi érintkezésben is. Az egyes szaktudományok, szakmai területek már általános, társadalmi jelentőségűek, és kiléptek a szűk tudományos, szakmai környezetből, elég csak a távközlésre, a tömegkommunikációra vagy az állampolgárok közigazgatással való kapcsolatára utalni. Nem szakértő állampolgárként rendszeresen olvasunk szakmai szövegeket is. Gondoljunk például a hivatali ügyintézésre, amelynek során közigazgatási, jogi szaknyelvi szövegekkel találkozunk. Ezeknek a tartalmát – ha hatósági ügyekről van szó – mindenkinek be kell tartania. Hogy tudna ennek a követelménynek eleget tenni az az állampolgár, aki nem érti meg a szövegben található szakkifejezéseket? Ha alkalmazkodni akarunk korunk követelményéhez, és a digitális, hálózati környezetben található forrásokat is szeretnénk elérni, ha interneten, számítógépen, táblagépen, okostelefonon akarunk egymással érint-

kezni, akkor nagy mennyiségű szakkifejezést kell megismernünk és megértenünk, hogy elkerülhessük a hiányukból fakadó nyelvi hátrányt.

Véleményem szerint a magyar szaknyelvek folyamatos kutatása, a honosítás, a fejlesztés nemzeti ügy. Ezt szolgálja ez a tanulmánykötet is.

Budapest, 2017. november

Tóth Attila
igazgató
Magyar Nyelvstratégiai Intézet

SZERKESZTŐI ELŐSZÓ

A Magyar Nyelvstratégiai Intézet (MANYSI) és a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete (MANYE) közös konferenciát rendezett 2017 januárjában a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Információs Technológiai és Bionikai Karán. A konferencia alapvető célja, hogy számba vegye a magyar szaknyelvek oktatása, kutatása és használata területén folyó tevékenységeket, ezzel kapcsolatos intézményes összefogásokat, és azonosítsa azokat a nyelvstratégiai szempontból releváns problématerületeket, amelyeket az eddig megkezdett tevékenységek lefednek, illetve amelyeket nem, és ahol ezért a kutatásnak és a fejlesztésnek a szervezésen túl kezdeményező feladatai lehetnek. A konferencia elsősorban a magyar szaknyelvekről és szakmai nyelvhasználatról (és a magyarok által szakmai célból használt egyéb nyelvekről) szólt.

A konferencián különböző tudományágak – például orvostudomány, jogtudomány – gyakorló szakemberei vettek részt, valamint olyan határon inneni és túli alkalmazott nyelvészek, akik közvetlenül vagy közvetve érdekeltek magyar anyanyelvű fiatalok szakmai képzésében és továbbképzésében, illetve a magyar nyelv bármilyen szakmai tevékenység során történő használatában.

A kötetben megtalálhatók az elhangzott előadások és a kerekasztal-beszélgetések összefoglalói, a résztvevők témával kapcsolatos tanulmányai. Négy cím köré csoportosulnak a tanulmányok. *Szaktárk és szaknyelvek hatása* cím alatt a számítástechnikai eszközök nyelvre gyakorolt hatásáról, illetve az orvosi szaknyelv anomáliáiról olvashatunk. *Az oktatás nyelve* fejezetben az anyanyelvoktatás általános, illetve nyelvtanításban, grammatikaoktatásban kialakult szaknyelvének alakításáról, alakulásáról kapunk tájékoztatást. *A jogi szaknyelvv*l foglalkozó rész magyarországi és nem magyarországi magyar szaknyelvi problémákat közelít helyi és uniós aspektusból. *Terminológia, szaknyelvi fordítás* kérdései, megoldási javaslatok körvonalazódnak az utolsó fejezetben konkrét példákon és elméleti alapon egyaránt.

TARTALOM

KÖSZÖNTŐ	5
SZERKESZTŐI ELŐSZÓ	7
SZAKMÁK ÉS SZAKNYELVEK HATÁSA	9
PRÓSZÉKY GÁBOR	
Az informatikai eszközök hatása a magyar nyelvre és a magyar szaknyelvekre	11
BŐSZE PÉTER	
A magyar orvosi nyelv jelentősége, helyzete, teendők	16
AZ OKTATÁS NYELVE	
EÖRY VILMA	
Az anyanyelvoktatás terminológiája. Kerekasztal. Bevezető előadás	23
HAJAS ZSUZSA	
A középiskolai nyelvi fogalomkincs	30
SZERECZ GYÖRGY	
Leíró grammatikai szakszavak az iskolai nyelvtanoktatásban	37
JOGI SZAKNYELV	
FISCHER MÁRTA	
Magyar szaknyelvek – uniós terminológia – kihívások	45
BERETKA KATINKA	
Magyar szaknyelvek Szerbiában	53
DOBOS CSILLA	
A magyar jogi szaknyelv. Kerekasztal	60
SZABÓ MIKLÓS	
Tiszteséges eljárás – joghoz való hozzáférés – jogi nyelv	64
VINNAI EDINA	
A jegyzőkönyvezés gyakorlata a rendőrségi és a bírósági eljárásban	69
TERMINOLÓGIA, SZAKNYELVI FORDÍTÁS	
FÓRIS ÁGOTA – TAMÁS DÓRA MÁRIA	
Terminológia nemzeti és nemzetközi keretek között	77

KIS ÁDÁM	
Szöveg és terminus	83
KURTÁN ZSUZSA	
A szakmai nyelvhasználat: oktatás, kutatás és nyelvi tervezés	107
HELTAI PÁL	
Kerekasztalvita-indító: Fordított és nem fordított szövegek minősége	117
DRÓTH JÚLIA	
Hibatípusok egy nyelvészeti folyóirat eredetileg magyarul írt szövegeiben és a szakfordításokban	124
KLAUDY KINGA	
Eredeti magyar szakszöveg vs. fordított magyar szakszöveg	132
BÖLCSKEI ANDREA – KUNA ÁGNES – SZOTÁK SZILVIA	
Szaknyelvi kommunikáció, terminológia: egy kerekasztal-beszélgetés tanulságai	141